

הרהורים על הנמען הבדוי-מִלֵּב

והנה, אנחנו עדיין בעומק הלשונות המהוסות. הפלצות הכילה
בתוכה את הקורא, הנמען הבדוי-מִלֵּב, סבך-ההיסוי של
הלשונות שטרם נתקדשו מן הארץ.

אמר הקב"ה: לא כשאני נכתב אני נקרא;
נכתב אני ביו"ד ה"א, ונקרא אני באל"ף
דל"ת.

(פסחים נ, א)

בראשית עלה חשד: כל דגם-אב, כל מופת, כל נֶס, כל משאת-נפש – כל אלה היו
מתבוללים אל תוך מה שניתן לכנות בדוחק הנמען הבדוי-מִלֵּב: הנמען שראשית
אין-לו, הנמען שלעיתים תכופות נותר אני-עצמי, הנמען שמעליו חגה הספרות-כולה –
הַמְטִית ולא דווקא נבררת בקפידה – הנמען שהוא-עצמו טרם נברר בקפידה; וצורתו
כמוסה, וצורתו בוודאי כורחנית מאוד, וצורתו בוודאי מכמינה את ראשיתה.
ניתנה האמת להיאמר: לא חקרנו כיצד כל-עיקר ציץ להיות דבר-מה – הֵיֵאך יכולנו?
– אלא שדבר-מה בכל זאת צץ פתע. כך. ואף על פי שהופעתו עדיין לא הִסְתַּכְמָה-להיות,
הופעתו עדיין הִנְכִיחָה את עצמה – הופעתו דרשה להתפרד ולהתפקע, כלומר להתמען;
להרף עין הַבִּיט העולם בעצמו. שֶׁבֶר מהכל-עולם הַבִּיט שֶׁבֶר אחר מאותו כל-עולם.
שֶׁבֶר מהכל-עולם פָּתַע זִמֵּן שֶׁבֶר אחר מאותו כל-עולם. שֶׁבֶר מהכל-עולם גִּילַף אותיות
מבשרו כדי לְזַמֵּן – באפלה מוחלטת, בגלגל הרקיע – שֶׁבֶר אחר מאותו כל-עולם. כמובן,
הרגע העריצי הזה אינו עשוי להיות מובחן באפלה ההיא; ואנחנו כופרים באפשרות לסמנו
אי פעם.

ועלה חשד עוד: ומנין שהופעתו דרשה להתפרד? מפני שיכולנו – במאמצים אדירים
של הרוח (עד כדי כך שהדבר נכפה עלינו) – להניח כי למעלה מיסוד כל מה שיייתכן לא
תתאפשר אקס-טריטוריה של עיניים כלשהן, עיניים כלשהן מחוץ לחלל העולם; ובכל

זאת יכולנו להניח לפנינו קריאה שלמראית עין תהא זרה עלינו, שתצורותיה יודהרו עלינו להשתאות על אודות דבר-מה מחוץ לנו – אותו דבר-מה שיתמען. הנה כי כן יכולנו להיות עדים לנצח-של-טרום-עיניים: ניב ניגודים זה הוא שמאפשר לנו להתנסח – באופן מרושל או באופן נוקדני או בעקיפין או כלאחר-יד.

מה עשוי היה להיות הפשר של אקס-טריטוריה לחלל העולם, כלומר לכל מה שייתכן? רוצה לומר: מי, בעצם, מנסח את השאלה שפתע צצה להיעשות ככה? רוצה לומר ביתר שאת: איזה מובן עשוי היה להירתם אל נסח אשר נמנענו יהא בדוי-מלב? רוצה לומר עוד: בתוככי אינסוף ליטורי – שמעולם לא ברא את עצמו ונמעניו כאמור בדויים-מלב הָמָה – כיצד יתבדל לו מעשה הספרות להיזרות אצל אי-שמה?

השאלה (או החידה, או התימהון) שהעולם מעמיד להתנסח (בעצם הימצאו) אינה נותרת בלתי-פתירה או נטולת-מובן או אוטורית; פתרונה הקלוש הוא הרחבתה האין-סופית, והרחבתה האין-סופית, בתורה, מכוננת את הנמען הבדוי-מלב. אם ישנו דבר-מה בכלל – ואותו דבר-מה כפוי להיות בהכרח – כיצד ייתכן שיעלה על דל שפתיו דבר סתר כלשהו – אי שם בנצח – שיחולל – על-ידי כך – מטמורפוזה בתוככי-תוכו, בעצמותו? מה עשויה הייתה להיות מטמורפוזה שכזאת (בבחינת "אין למחשבה תפיסה בו כלל")? אשר על כן, הספרות אינה אדישה או מתהדסת נוכח הפלא הזה: הספרות (ומיקומה הכמוס, הארעי) היא מופעה האיום ואביר-הלב של ניב הניגודים הזה. ניתן לשאול, אם כן, כיצד תיתכן הייררכיה בין ספרויות ששמו לעצמן להשחית ולמרק את התימהונות הללו ובין ספרויות שאותם תימהונות עצמם, אותו ניב ניגודים מזיר, מצמצמם לכדי הידברות לכידה ועקבית בשולי התימהונות הללו?

הנה, לפני מתהווה כתב יד; ביראה, באיטיות. מעליי עולים קולות אחדים. הנה הם, נעדרים; ברהייה, באפלולית. דומה כי הקולות הללו מאצילים עליי את פשרם, אף שרובם חומקים מעליי; זהו בית-גידול לקולות – שמעתי – מוצא פיו עלום-שם וביאוריו ספורים. התהוותו של כתב היד פתלתלה היא וסימניו מונחים לפניי – הנה – אך אותו "לפניי" – מה פשרו? הנה דבר-מה עצר במילים. מי יוכל אי פעם להכביר עליו מובן כלשהו? מה מתקיים "לפניי"? אני מסכית; הלז מסכית. אני מחשה; הלז מחשה. ואותם סימנים שבאים להתהוות לכדי כתב היד – האם יכולתי באמת לבחור אותם? – הרי ראיתי אותם: מונחים לפניי, משתרגים; עלו בחשאיי חשאין; מולקולות-של-אותות שבבוא העת יעמידוני במקום: "הנה, לפניי מתהווה כתב יד".

ובכל זאת נעשה הדבר – אגבי ככל שיהיה: אגבי-מהוקצע או אגבי-נרפה – והתכונן להיות מעין מבוא לקראת ספרות-לקראת-זולת, כלומר ספרות לקראת זולת שהוא אינו היא-עצמה-בלבד, כלומר ספרות לקראת נמען שהוא בדוי-מלב – אלא שמלב שאינו לבו-שלו.

התפתינו להשיג מובן שיהיה מחוץ לכל מה שעשוי להתנסח, דהיינו מובן שיהיה עשוי להעניק עליו תוקף, כלומר להצדיקו. התפתינו לומר שהדבר בלתי אפשרי כלל ועיקר, משום שלא יכולנו לגולל לפנינו דימוי מילולי של עיניים כלשהן מחוץ לחלל העולם. אלא שיכולנו לדמות עניין חמור מכך: איזה מובן עשוי היה להניח את דעתנו בכלל? הלשון

שהתפשטה והסתעפה והתגדלה ואולי אף העמידה את דגם האב של אותם שברים-של-תעלומות – האם היינו מסתפקים במין שרשרת שכזאת, שבה ההתפשטות הלשונית המעגלית משיבה – באמצעות ספרות, למשל – על אותן תעלומות באותם האמצעים עצמם? כיצד הייתה מתנסחת איזושהי תעלומה מחוץ לכל מה שייתכן? על מה הייתה באה להצביע? אילו יצורים זעוריים או ענקמוניים – או לא זעוריים ולא ענקמוניים; או גם זעוריים וגם ענקמוניים; יצורי-דמדמת, יצורי-ביניים – היו מטילים קדם-עיניים באיזה חלד, אי שם בנצח? אילו רכיכות באילו מטמורות, אילו צפנים של תוככי-העין באילו יקומי-תנוקות? – והנה, אנחנו עדיין בעומק הלשוניות המהוסות; הנה כי כן אנחנו עדיין ניצלים – באשר הפלצות הכילה בתוכה את הקורא, הנמען הבדוי-מלב, סבך-ההיסוי של הלשוניות שטרם נתקדשו מן הארץ.